

УДК 811.111'36:342(094)(73)

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8\(26\)-198-216](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-8(26)-198-216)

Зеленська Олена Піменівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і культури фахового мовлення, Львівський державний університет внутрішніх справ, Городоцька, 26, м.Львів, тел.: (097) 330-31-99, <https://orcid.org/0000-0002-7128-8262>

ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ДЕКЛАРАЦІЇ (на матеріалі Декларації незалежності США)

Анотація. У статті досліджуються деякі граматичні особливості та синтаксичні засоби, характерні для Декларації незалежності США як документа, що відноситься до інституціонального дискурсу, який є комплексною системою лексичних, граматичних, синтаксичних і стилістичних засобів вираження в залежності від цілей і завдань комунікації в сфері політики та права. Дослідження має не лише теоретичне, але й практичне значення для викладання як юридичних, так і філологічних дисциплін, зокрема навчання англійської мови. Наголошується, що граматичні категорії складають важливу частину засобів, які виражають структурні та функціональні особливості дискурсивних одиниць. Охарактеризовано інституціональний дискурс, суттю якого є комунікативна дія з явно вираженою метою. Надані деякі історичні відомості про Декларацію незалежності США та її характеристики для кращого та чіткішого розуміння граматичних особливостей інституціонального дискурсу. Проаналізовано граматичні особливості побудови інституціонального дискурсу, до яких відносяться вживання особових займенників, модальних дієслів *shall, should, would, must, ought to* і *may*, теперішнього простого, тривалого, перфектного, перфектно тривалого часів, пасивного стану, складносурядних речень, певних типів складнопідрядних речень, інфінітивів, герундіальних та дієприкметникових конструкцій, однорідних членів речення, паралельних і уточнюючих конструкцій тощо, що уможливорює логічну завершеність, послідовність, точність, лаконічність та офіційність цього документа, здатність відображати різноманітні відтінки смислу в процесі передавання певного змісту, тобто здатність реалізувати ці значення на основі загального провідного значення, закріпленого за ними в граматичній теорії. Підкреслено, що вибір конкретних мовних засобів у Декларації здійснює вплив на процес сприйняття та відтворення дійсності.

Ключові слова: декларація, жанр декларації, інституціональний дискурс, політико-юридичний дискурс, граматичні засоби, синтаксичні засоби.

Zelenska Olena Pimenivna Doctor of Pedagogy, Full Professor, Professor of the Department of Foreign Languages and Professional Communication, Lviv State University of Internal Affairs, 26, Gorodotska St., Lviv, tel.: (097) 330-31-99, <https://orcid.org/0000-0002-7128-8262>

GRAMMAR PECULIARITIES OF THE LANGUAGE OF A DECLARATION (based on the Declaration of Independence of the USA)

Abstract. The article deals with some grammar peculiarities and syntactic means, which are characteristic of the Declaration of Independence of the USA as a document that belongs to the institutional discourse and is a complex system of the lexical, grammatical, syntactical and stylistic means of expression depending on the goals and tasks of communication in the sphere of politics and law. The research has not only the theoretical, but also the practical significance for teaching both the legal and philological disciplines, particularly for teaching the English language. It is stressed that the grammar categories are an important part of the means, that express the structural and functional peculiarities of the discourse units. The institutional discourse, the essence of which is the communicative act that has a clearly defined aim is characterized. The article gives some historical information about the Declaration of Independence of the USA and its characteristics for better and clearer understanding of the grammar peculiarities of the institutional discourse. The grammar peculiarities of the structure of the institutional discourse which embrace the usage of the personal pronouns, modal verbs, Present Simple, Continuous, Perfect, and Perfect Continuous Tenses, passive voice, compound sentences, some types of the complex sentences, infinitives, gerund and participle constructions, parallel and clarifying constructions, etc. are analyzed, which makes the document logically completed, consistent, accurate, laconic and official, capable to reflect the various shades of the meaning in the process of transmitting the certain context. i.e. the possibility to realize these meanings on the basis of the general main meaning which is fixed in the grammar theory. It is underlined that the choice of the concrete language means in the Declaration influences the process of acquiring and reflecting the reality.

Keywords: declaration, genre of a declaration, institutional discourse, political and legal discourse, grammar means, syntactic means.

Постановка проблеми. Для дискурсивних досліджень характерне прагнення зрозуміти функціонування мови як засобу відображення розумових процесів, комунікативної перспективи, тематичної зв'язності висловлювань. Мова розглядається як галузь дій, за допомогою яких люди в щоденній практиці впливають на поведінку, думки та емоції одні одних. Мова як абстрактна знакова система реалізується через дискурси. Інституціональний дискурс (до якого відноситься жанр декларації) як особливий тип спілкування призначений для виконання соціальної потреби суспільства організовувати свої соціальні зв'язки, упорядковувати їх, регулювати та керувати ними. Інституціональний дискурс має на увазі наявність соціокультурної ситуації спілкування – політичної, законодавчої, економічної тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями інституціонального дискурсу займалися такі науковці, як Л. Бейлінсон, В. Карасик, Є. Кожемякін, Т. Попова, Ю. Сдобнова, М. Фуко, О. Шейгал, М. Agar, N. Fairclough, Yu. Habermas та інші. Окремі питання особливостей конструювання англomовного дискурсу на рівні граматики розглядали І. Хутиз, І. Лебедева, І. Романова, Т. Абдишарипова, Г. Лутфілліна, І. Ашмаріна, Е. Кубудінова, Г. Кучик, О. Зарума-Панських, Н. Кащишин, G.A. Endlich, L. Geis, A. Kiklewicz. Проте, потребують подальшого дослідження граматичні особливості інституціонального дискурсу на прикладі такого жанру установчого документа, як декларація, вплив граматичних категорій на її структуру та смисл. Оскільки завданням лінгвіста є об'єктивний, всебічний та повний опис мови, то в цьому випадку необхідна систематизація характеристик англomовного жанру декларації, а також граматичних засобів, які використовуються для її написання, що можуть застосовуватися для створення інших видів дискурсу.

Мета статті – виявлення та систематизація мовних засобів на граматичному рівні, що використовуються в інституціональному дискурсі на прикладі Декларації незалежності США. Таке дослідження мотивується зростаючою роллю інституціонального дискурсу в житті сучасної людини, його здатністю впливати на світосприйняття людини, формувати аспекти картини світу. Після того, як в лінгвістичну науку прийшло розуміння того, що мова функціонує у вигляді дискурсу, що дискурс є єдиною реальністю мови, що спостерігається, багато лінгвістів почали займатися вивченням арсеналу засобів, які виражають структурні та функціональні особливості дискурсивних одиниць, визнаючи, що граматичні категорії складають важливу частину цього арсеналу [1, с. 8].

Виклад основного матеріалу. Інституціональний дискурс – це спілкування в заданих рамках статусно-рольових відносин [2]. До

інституціонального дискурсу відносяться політичний, релігійний, юридичний, інформаційний тощо дискурси. Основними учасниками інституціонального дискурсу є його представники та ті, хто звертаються до певних соціальних інститутів (військових, політичних, економічних тощо). Соціальний інститут – сукупність стійких формальних і неформальних норм і правил, які регулюють певне коло суспільних відношень. Інституціональний дискурс як предмет вивчення є не стільки структурною організацією елементів, скільки сукупністю норм їх взаємодії, системою правил розсіювання [3]. Суттю інституціонального дискурсу є комунікативна дія з явно вираженою метою. Хоча кожний тип інституціонального дискурсу має свої специфічні особливості, цей дискурс в цілому має певні характеристики, які ґрунтуються на його основних функціях: перформативній (виконання дій, що стосуються того чи іншого соціального інституту, вибір певного курсу серед альтернативних варіантів з урахуванням реальних обставин, у відповідності з певною метою); нормативній (встановлення та збереження норм і правил поведінки між соціальним інститутом та суспільством, між агентом соціального інституту і клієнтом, між агентами всередині соціального інституту); презентаційній (створення іміджу соціального інституту та його представників); паролівній (встановлення границь між представниками соціальних інститутів і клієнтами, акцентується вербальна та невербальна взаємодія учасників дії). Деякими аспектами інституціонального дискурсу є мовні характеристики дискурсу (синтаксис і стиль); семантика; прагматика (типологічні особливості можливих отримувачів і творців дискурсу, цілі і задачі висловлювання); дискурсна рефлексія [4].

Вивчати декларацію необхідно, щоб зрозуміти людство саме зараз, оскільки ці документи продовжують впливати на формування людського світогляду, на стандарти відношень між людьми або країнами протягом 200-300 років [5, с. 37]. Декларація (походить від *лат. declaratio*, від *declaro* – заявляю, оповіщаю) – офіційне проголошення державою, партією, міжнародними, міждержавними організаціями основних принципів, а також документ, у якому їх викладено [6, с. 195]; офіційна заява з приводу чогось, урочисте проголошення урядом, партією, з'їздом і т. ін. яких-небудь принципів, положень, а також документ, у якому вони викладені [7, с. 234]. У різних значеннях термін «декларація» вживається в праві: конституційно-правовий смисл – акт, що має офіційний, урочистий, програмний зміст; міжнародне право – офіційні документи, прийняті міжнародними організаціями, що мають концептуальні положення, принципи [8, с. 106]. Декларації можуть символізувати цілу історичну епоху, бути основою становлення конституційного законодавства,

правової та державної системи країни, визначати основні принципи регулювання суспільними відносинами, пов'язаними з управлінням державою, здійснювати вплив не тільки на одну конкретну країну, але й на формування інших держав і суспільства в них.

Для кращого та чіткішого розуміння граматичних особливостей інституціонального дискурсу та політико-юридичного дискурсу, що входить до інституціонального, на матеріалі Декларації незалежності США доцільно дати деякі історичні відомості та її характеристики.

Декларація незалежності США була прийнята в 1776 році, її автором є президент Сполучених Штатів Америки Томас Джефферсон, вона не тільки висвітлює основну думку американського народу та надихає, але й є основою політичної легітимності, американської політичної традиції, а саме найголовніше – суверенності американського народу [9, с. 183]. Структура Декларації складається з преамбули (що стверджує індивідуальні права та свободи), списку претензій до англійської корони (вони мали багато претензій до Великобританії, які висловили в Декларації, тому Декларація містить 18 таких положень), офіційного проголошення незалежності та підписів (56 підписів). Декларація входить до трьох основоположних політичних документів: Декларація незалежності США (1776), Конституція США (1787), Білль про права (1791).

Характерні особливості Декларації незалежності США:

- ✓ у Декларації незалежності США закладені основні принципи роботи державного механізму, що полягають у чільній ролі народу в керуванні державою, установленні правосуддя та внутрішнього спокою;

- ✓ ключове слово «народ», від імені якого Декларація написана, вона представляє інтереси американського народу, демонструє їх всьому світові та потомкам;

- ✓ містить природно-правову концепцію, що людина має права, які даються їй від народження, вони дані їм Творцем;

- ✓ здійснює правове регулювання фундаментальних суспільних відносин;

- ✓ не є видом законів, а являє собою особливий вид нормативних правових актів;

- ✓ у ній формулюються принципи, необхідні для конституційно-правового розвитку держави, які визначаються закономірними для політики в певній сфері та яким повинно бути підпорядковане відповідне законодавство;

- ✓ має політичний характер і спрямована на оголошення, наприклад, про наміри розвиватися самостійно і незалежно у певному напрямі;

- ✓ зміст Декларації, як правило, знаходить втілення в новій конституції, тому декларативні положення і принципи наповнюються конститу-

ційним змістом, отримують конституційно-правову форму, конкретизуються в законодавчих актах;

✓ деякі науковці (С.А. Авак'ян, М.В. Баглай) вважають, що Декларація відноситься до актів сильного політичного значення;

✓ Декларація є політичним документом, що має високий політичний потенціал;

✓ у Декларації закладені ціннісні установки, світоглядні погляди, що визначають її політичний характер; Декларація містить презентацію своїх цінностей; протипоставлення своїх цінностей цінностям інших; демонструє впевненість у собі в правоті своєї справи;

✓ Декларація містить положення про верховенство права та рівність, що визначає її юридичний характер, вона є регулятором суспільних відносин, тому має політико-юридичне значення; це видається правомірним, оскільки структура політичного дискурсу дозволяє визначити сфери його дотику до інших видів інституціонального дискурсу, зокрема юридичного; декларація в політичному дискурсі відзначається особливою урочистістю.

Інституціональний жанр Декларації незалежності США характеризується такими положеннями: адресант колективний (від імені держави, партії, організації) – у тексті Декларації незалежності США це «представники Сполучених Штатів Америки, представники народу цих штатів» (на той час штатів було 13). Адресат Бог, узагальнений – весь світ, всі, кожний, а також вербалізований: *appealing to the Supreme Judge of the World* («звертаючись до Всевишнього судді світу»), *let facts be submitted to a candid World* («наводимо факти, щоб про них знав безсторонній світ»), *WE have appealed to their native justice* («Ми зверталися з проханням про відновлення справедливості») (до англійського короля Георга III). Жанр Декларації незалежності США цілеспрямований, усвідомлений: з одного боку, інформативний (повідомляється про причини, що спонукали Сполучені Штати Америки відокремитися від Британії), а з іншого – імперативний, оскільки проголошує невід'ємні права людини, оголошує про самостійність і рівне місце серед держав світу за правом вільних і незалежних штатів, акцентуючи, що вони звільняються від усякої залежності по відношенню до британської корони. Текст Декларації не має часових рамок. Для Декларації характерне переважання цінностей над фактами, переважання впливу та оцінки над інформуванням, емоційного над раціональним. Все це спрямовано на досягнення основної мети – здійснення прямого чи опосередкованого впливу на формування необхідної для адресанта думки і поведінки адресата.

Текстове оформлення та закріплення певних установчих документів, до яких відноситься й декларація, історично тривало упродовж

тривалого часу. Майже кожний офіційний документ має власний композиційний малюнок (архітектоніку). Пакти й статuti, меморандуми та декларації, конвенції та угоди відрізняються порівняно чіткими зовнішніми формами [10, с. 328]. Структура Декларації незалежності США, що відноситься до інституціонального дискурсу, безпосередньо залежить від граматичних категорій, які входять у склад цього типу дискурсу, формують його, надають характерні жанрові особливості і є властивими для структури інших декларацій, що є одночасно політичними та юридичними документами. В граматичному устрої виражаються саме спільні зв'язки і відношення між предметами і явищами об'єктивної реальності, тому кількість граматичних категорій в системі мови відносно невелика, але кожна категорія здійснює свою організуючу дію на велику кількість слів [11]. Розглянемо виділені нами особливості використання різноманіття граматичних засобів у Декларації незалежності США:

- У Декларації вживаються такі займенники:

- we, us, our, they, them their для позначення адресанта, людей, які проживають у 13 американських штатах, представників Сполучених Штатів Америки:

WE hold these Truths to be self-evident ...

He has kept among us, in Times of Peace, Standing Armies, without the consent of our Legislature;

... it becomes necessary for one People ... they should declare the causes which impel them to the Separation.

Займенники we, us, our вказують на особисту семантику суб'єкта, що є рисою емоційної інформації.

- they, them, their, he, his для позначення Великобританії, її структур (Government, Justice, Judges), народу (British Brethren), армії (Bodies of Armed Troops) та для позначення короля, який перебував на троні в той час (не називається ім'я короля, лише на початку Декларації його називають the present King of Great Britain; те, що не називається ім'я короля та використовується для його персоніфікації означений займенник he свідчить про негативну оцінку діяльності короля, негативне ставлення та зневагу до нього):

He has abdicated Government here, by declaring us out of his protection and waging War against us.

For quartering large Bodies of Armed troops among us:

For protecting them, ...

- Вживання означеного та неозначеного артикля з словом people:

... it is the right of the People to alter or to abolish it, ...

A prince, whose Character is thus marked by every act which may define a Tyrant, is unfit to be the Ruler of a free People.

Роль артиклів виявляється унікальною та неповторною особливо там, де функція впливу переважає над функцією повідомлення [12]. Означений артикль вживається з словом *people* для позначення людей, народу Сполучених Штатів Америки. Неозначений артикль вживається з словом *people* для позначення будь-якого народу, будь-яких вільних людей, якими не може керувати будь-який тиран. Необхідно зазначити, що слово *prince* також вживається з неозначеним артиклем, оскільки адресант мав на увазі будь-якого правителя, що має такі риси характеру. Невипадково характер використання артиклів в англійському мовленні свідчить про те, що постійною функцією артиклів є формування смислових відношень в англійському висловлюванні [13].

- Модальне дієслово *shall*:

... it is the Right of the People to alter or to abolish it, and to institute new Government, laying its Foundation on such Principles, and organizing its Powers in such Form, as to them shall seem most likely to effect their Safety and Happiness.

Окрім основних значень (повинність, наказ, примус) модальне дієслово *shall*, оскільки має більшу семантичну різноманітність, може виражати також значення декларативності, неухильного дотримання букви документа, а також мати значення дозволу або можливості дії, коли *shall* не є таким категоричним, що зумовлено стилем документа [14]. У цьому випадку *shall* виконує декларативну функцію (наперед визначеність) і вживається у вступних реченнях Декларації, що зумовлено стилем документа, його регламентуючим характером. Модальне дієслово *shall* поєднує значення майбутнього часу із значенням обіцянки та попередження.

- Модальне дієслово *should*:

... a decent respect to the Opinions of Mankind requires that they should declare the causes which impel them to the Separation.

Модальне дієслово *should* використовується у своєму основному значенні необхідності, повинності, яке сприймається адресатом як рекомендація, а не установка.

- Модальне дієслово *may*:

A prince, whose Character is thus marked by every act which may define a Tyrant, is unfit to be the Ruler of a free People.

Модальне дієслово *may* використовується для вираження припущення, можливості, які існують завдяки об'єктивним обставинам, навіть з певним ступенем впевненості в дії.

- Модальне дієслово *must*:

We must, therefore, acquiesce in the Necessity, which denounces our Separation ...

Must висловлює думку, установку самого адресанта і відноситься до сильного типу повинності [15]. Оскільки must вживається з займенником we, то набуває, скоріше, характер переконання, а не примусу до дії.

- Модальне дієслово ought to:

WE ... solemnly Publish and Declare, That these United Colonies are, and of Right ought to be, FREE AND INDEPENDENT STATES; ... and that all political Connection between them and the State of Great-Britain, is and ought to be totally dissolved; ...

Модальне дієслово ought to вживається у цьому випадку для висловлювання припущення чи ймовірності.

- Модальне дієслово would:

... and we have conjured them by the Ties of our common Kindred to disavow these Usurpations, which, would inevitably interrupt our Connections and Correspondence.

Модальне дієслово would вживається для вираження наміру, рішучості, готовності до чогось.

Модальність належить до числа основних категорій природної мови та є мовною універсалією, що дозволяє мовцю не лише висловлювати своє ставлення до висловлювання і вкладати в нього необхідне значення, але й надавати йому переконливий характер [16]. На вибір модального дієслова впливають тип дискурсу, ситуація спілкування, тип відношень між адресантом і адресатом, відповідні соціолінгвістичні фактори, мета надання інформації, що дозволяють адресанту не тільки переконувати адресата, але й подавати інформацію таким чином, щоб вона здійснила відповідний вплив на реципієнта. Модальні дієслова з неозначеними інфінітивами мають значення теперішньої необхідності.

- Пасивний стан:

Для підсилення уваги адресата до інформації застосовується пасивний стан. Основна увага адресанта спрямована на конкретні факти, які необхідно описати та пояснити. Тому особистість адресанта знаходиться на другому плані, а явища, події тощо посідають перше місце і згідно сталого порядку слів в англійській мові є підметами. При письмовому дискурсі проходить усунення мовця та адресату від інформації, яка описується в дискурсі, що, зокрема, виражається в частішому вживанні пасивного стану:

... to secure these Rights, Governments are instituted among Men, ...

Our repeated Petitions have been answered only by repeated Injury.

- Вживання теперішнього простого часу (щоб показати події з максимальним ступенем узагальнення та об'єктивності як позачасові), теперішнього тривалого часу (речення, в яких вживається ця граматична

форма, відповідає тривалій дії, що продовжується безпосередньо під час розмови про неї), тепершнього перфектного часу (підкреслюється результат події в даний момент, теперішній перфектний час пов'язаний з планом минулого, в його основі лежить ідея фіксації результату, для цієї форми важливий не сам факт здійснення дії, а то, як це відображено в сучасній ситуації) та тепершнього перфектно тривалого часу (щоб виразити дії, що продовжуються до моменту мовлення та які здійснюють вплив на поточний стан):

WE hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, ...

He is, at this Time transporting large Armies of Foreign mercenaries ...

He has refused to pass other Laws for the Accommodation of large Districts of People, ...

Nor have we been wanting in Attention to our British Brethren.

• Ступені порівняння прикметників:

In every stage of these oppressions we have petitioned for Redress in the most humble Terms: ...

Використовується прикметник з позитивною конотацією в найвищому ступені. Найвищий ступінь порівняння прикметника humble виражає оцінку, яка повністю відрізняє його від інших станів, тут немає ніяких порівнянь, скоріше він зводиться в абсолют.

• Інфінітиви у функції мети, означення, частини модального присудка, додатка:

He has erected a Multitude of new offices, and sent hither Swarms of Officers to harass out People, and eat out their Substance.

But when a long Train of Abuses and Usurpations, pursuing invariably the same Object, evinces a Design to reduce them under absolute Despotism, it is their Right, it is their Duty, to throw off such Government, and to provide new Guards for their future Security.

Інфінітив у функції означення, як правило, має модальний відтінок, тобто висловлює повинність, можливість. Інфінітив у функції означення після іменника, який має конкретне значення, може виражати майбутній час.

... that all political Connection between them and the State of Great-Britain, is and ought to be totally dissolved; ...

He has endeavoured to prevent the Population of these States;

Вживається переважно неозначений інфінітив в активному стані, що не уточнює зв'язки дії, вираженої інфінітивом, з часом, про який йдеться мова, а також виражає дію, одночасну з дією, вираженою дієсловом-присудком. Найчастіше вживається інфінітив у функції мети.

- Об'єктний інфінітивний зворот:

To prove this, let Facts be submitted to a candid World.

В англійській мові складний додаток вживається для спрощення складнопідрядних речень з додатковим підрядним реченням, тому використання такої інфінітивної конструкції також сприяє лаконічності та компактності викладу. Вживання цієї конструкції звучить твердо, але більш дипломатично, ніж імператив (To prove this, submit Facts to a candid World) чи використання модального дієслова, що виражає необхідність, повинність (To prove this, Facts must be submitted to a candid World).

- Дієприкметники теперішнього часу у функції обставини способу дії, лівого та правого означення:

He has endeavoured to prevent the Population of these States; for that Purpose obstructing the Laws for Naturalization of Foreigners; refusing to pass others to encourage their Migrations hither, and rising the Conditions of new Appropriations of Lands.

He has forbidden his Governors to pass Laws of immediate and pressing Importance, ...

... to secure these Rights, Governments are instituted among men, deriving their just Powers from the Consent of the Governed, ...

- Дієприкметники минулого часу у функції лівого та правого означення:

The History of the present King of Great-Britain is a History of repeated Injuries and Usurpations, ...

Prudence, indeed, will dictate that Governments long established should not be changed for light and transient Causes; ...

- Незалежний дієприкметниковий зворот:

He has refused for a long Time, after such Dissolutions, to cause others to be elected; whereby the legislative Powers, incapable of Annihilation, have returned to the People at large for their exercise; the State remaining in the mean time exposed to all the dangers of Invasion from without, and Convulsions within.

Незалежний дієприкметниковий зворот доповнює зміст основного висловлювання, уточнюючи характеристики окремих актантів ситуації, таких як розміщення в просторі, стан справ, результати дії (стан штату в результаті розпуску палати представників і відмова обирати інших депутатів) тощо.

Вживання дієприкметникових конструкцій дозволяє виявити логічне підпорядкування частин думки, що висловлюється, а також представити її чітко, логічно та компактніше. Компліментарний характер безособових форм дієслова слугують для доповнення ситуації, що

позначається основним предикатом [17]. Вживання дієприкметникових зворотів надають тексту офіційності.

Дієприкметник теперішнього часу показує, що дія знаходиться в процесі її здійснення, тобто репрезентує значення одночасності. Дієприкметник минулого часу виражає стан завершеності.

- Герундій у функції означення, обставини способу дії, причини, мети:

... for the sole Purpose of fatiguing them into Compliance with his measures.

... and accordingly all Experience hath shewn, that Mankind are more disposed to suffer, while Evils are sufferable, than to right themselves by abolishing the Forms to which they are accustomed.

He has dissolved Representative Houses repeatedly, for opposing with manly Firmness his Invasions on the Rights of the People.

... for the sole Purpose of fatiguing them into Compliance with his measures.

... giving his Assent to their Acts of pretended Legislation:

For quartering large Bodies of Armed Troops among us: ...

Вживання герундіальних конструкцій сприяє компактності та лаконічності викладу, здійснює вплив на адресата, спонукає до роздумів і формує в свідомості адресата певне ставлення до ситуації.

Синтаксис Декларації незалежності США характеризується частим вживанням простих поширених речень, ускладнених інфінітивними, дієприкметниковими конструкціями та однорідними членами, а також складносурядних і складнопідрядних речень.

- Прості поширені речення, в якому кілька присудків при одному підметі:

He has plundered our Seas, ravaged our Coasts, burnt our Towns, and destroyed the Lives of our People.

- Складносурядні речення:

Сполучник and вживається для поєднання сурядних речень:

We have appealed to their native Justice and Magnanimity, and we have conjured them by the Ties of our common Kindred to disavow these Usurpations, ...

- Складнопідрядні речення:

- ✓ Складнопідрядні речення з підрядним означальним:

- Обмежувальне означальне речення:

... a decent Respect to the Opinions of Mankind requires that they should declare the causes which impel them to the Separation.

Переважна більшість обмежувальних означальних речень (5 речень) вводиться відносним займенником which.

As вводить підрядне означальне речення, коли в головному реченні вживається вказівний займенник *such*:

... and organizing its Powers in *such* Form, as to them shall seem most likely to effect their Safety and Happiness.

Ці підрядні означальні речення мають важливе смислове навантаження, оскільки містять інформацію, що уточнює значення слова, до якого вони відносяться.

➤ Описове означальне речення, яке, як правило, слугує додатковим означенням до іменника в головному реченні, смисл якого зрозумілий повністю і без підрядного; якщо описове підрядне речення опустити, то іменник головного речення все рівно буде визначений і без нього:

For protecting them, by a mock Trial, from Punishment for any Murders which they should commit on the Inhabitants of these States: ...

He has ... endeavoured to bring on the Inhabitants of our Frontiers, the Merciless Indian Savages, whose known Rule of Warfare, is an undistinguished Destruction ...

У Декларації використовується одне речення з відносним займенником *which* і два речення з відносним займенником *whose*.

✓ Складнопідрядні речення з підрядним умови:

Підрядні умовні речення (2 речення) приєднуються до головного сполучником *unless*, за допомогою якого передається інформація про якусь умову, що робить її більш виразною.

He has refused to pass other Laws for the Accommodation of large Districts of People, unless those People would relinquish the Right of Representation in the Legislature, ...

✓ Складнопідрядні речення з підрядним часу:

Підрядні речення часу вводяться сполучниками *when*, *while*:

WHEN in the Course of human Events, it becomes necessary for one People to dissolve the Political bands ... a decent Respect to the Opinions of Mankind requires ...

... and accordingly all Experience hath shewn, that Mankind are more disposed to suffer, while Evils are sufferable, ...

✓ Складнопідрядні речення з підрядним порівняльним:

We must, therefore, acquiesce in the Necessity, which denounces our Separation, and hold them, as we hold the rest of Mankind, Enemies in War, in Peace, Friends.

✓ Складнопідрядні речення з підрядним додатковим:

WE, ... solemnly Publish and Declare, That these United Colonies are ... FREE AND INDEPENDENT STATES; that they are absolved from all Allegiance to the British Crown, and that all political Connection between them

and the State of Great-Britain, is and ought to be totally dissolved; and that as FREE AND INDEPENDENT STATES, they have full Power to levy War, conclude peace, ...

Спостерігається тенденція до вживання складних речень, що відображають логіку підпорядкованості одних фактів іншим. Преамбула та заключна частина Декларації містять складні речення з сурядним і підрядним зв'язками, що робить висловлювання об'ємнішим і структурно нагромадженим, тобто прослідковується синтаксична повнота оформлення висловлювання. Таке використання складних речень надає Декларації зокрема характер урочистості. Урочистість, своєю чергою, надає Декларації деяку емоційність, викликаючи почуття гордості, впевненості у своїй правоті. При письмовому дискурсі, яким є Декларація, проходить інтеграція предикацій у складні речення та інші синтаксичні конструкції та сполучення.

- Необхідно зазначити прямий порядок слів у реченнях як переважаючий принцип їх конструювання, що сприяє чіткості, логічності, послідовності та ясності викладу інформації. Проте зустрічається речення, в якому допоміжне дієслово *have* стоїть перед підметом, що можна пояснити особливою важливістю висловленого положення, наприклад, що стосується взаємовідносинам американського народу та британського народу, який називають британськими братами:

Nor have we been wanting in Attentions to our British Brethren.

У цьому реченні також спостерігаємо таке явище, як ствердження через заперечення, коли адресант санкціонує адміністративні дії, а буття предмета стверджується в новій якості.

- Однорідні члени речення:

He has endeavoured to prevent the Population of these States; for that Purpose obstructing the Laws for Naturalization of Foreigners, refusing to pass others to encourage their Migrations hither, and raising the Conditions of new Appropriations of Lands.

It is the Right of the People to alter or to abolish it, ...

Для поєднання однорідних членів речення переважно вживається сурядний сполучник *and*. У цих реченнях сурядний сполучник *and* або *or* ставиться перед останнім підпунктом:

He has called together Legislative Bodies at Places unusual, uncomfortable, and distant from the Depository of their public Records, ...

Практично всі речення мають однорідні члени речення, однорідні підрядні речення, або поєднання різних типів підрядних речень.

- Паралелізм структури:

Паралельні синтаксичні структури в Декларації сприяють вираженню, зокрема й емоційної оцінки та забезпечують зосередження уваги на

ключових поняттях, а також слугують для вираження відношень уточнення. Можна зазначити, що лексико-синтаксичний повтор виконує експресивно-емфатичну (видільну) та експресивно-пояснювальну (конкретизуючу) функції [18], а також додає ритмічності, що підсилює увагу адресата до інформації та одночасно передає емоційний настрій адресанта. Ці документи, зокрема Декларація відзначаються лише нейтральною експресивністю і нейтральною об'єктивністю. Емоційно-експресивні засоби роблять переконливішими та зрозумілими докази, наголошують на важливих моментах висловлювань, чіткіше виражають оцінку або відношення до описуваних явищ тощо [19]. Паралелізм сприяє розумінню логіки міркувань адресанта, який хоче виділити, перерахувати та наголосити на ті несправедливості, які король Британії вчиняв по відношенню до своїх американських колоній. Синтаксичний паралелізм також ускладнений лексичним повтором (займенник *he* у функції підмета) та використанням теперішнього перфектного часу дієслова-присудка, що виконують експресивно-видільну, ритмічну та експресивно-конкретизуючу функцію:

He has refused his Assent to Laws, the most wholesome and necessary for the public Good.

He has forbidden his Governors to pass Laws of immediate and pressing Importance, ...

He has refused to pass other laws for the Accommodation of large Districts of People, ...

Таких речень – 18.

- До граматичних особливості Декларації можна також віднести уточнюючі конструкції, за допомогою яких відбувається специфікація інформації, її поступове наростання, коли адресант повідомляє відомості, а потім їх конкретизує, стимулює увагу адресата, підсилює категоричність твердження, що виникло на основі попереднього висловлювання:

He has combined with others to subject us to a Jurisdiction foreign to our Constitution, and unacknowledged by our Laws; giving his Assent to their Acts of pretended Legislation:

For quartering large Bodies of Armed Troops among us:

For protecting them, by a mock Trial, from Punishment for any Murders which they should commit on the Inhabitants of these States:

For cutting off out Trade with all Parts of the World: ...

У цьому уривкові Декларації адресант пояснює, які саме акти ухвалював британський король: це акти, що стосувалися розквартирування серед американців великої кількості озброєного війська; убезпечення цих вояків від кари за вбивства, припинення торгівельних зв'язків американців з іншими країнами тощо.

У цьому випадку такі уточнюючі конструкції містять герундії у функції означення. Ці уточнюючі конструкції також можна віднести до паралельних синтаксичних структур, оскільки кожна з них починається прийменником *for* з наступним герундієм.

Таких речень – 9.

- Вживання перформативів у інституціональному дискурсі (перформативність – зміна дійсності в результаті здійснення дії, властивість висловлювання або дискурсу здійснювати дію) пов'язано з їх результативністю, властивістю створювати чи змінювати правовий статус, правові відношення за допомогою висловлювання [20]:

WE, therefore, the Representatives of the UNITED STATES OF AMERICA, in GENRAL CONGRESS, Assembled, appealing to the Supreme Judge of the World for the Rectitude of our Intentions, do, in the Name, and by Authority of the good People of these Colonies, solemnly Publish and Declare, That these United Colonies are, and of Right ought to be, FREE AND INDEPENDENT STATES; ...

У прикладі *do ... solemnly Publish and Declare* до маркує перформативні дієслова, які в інституціональному дискурсі означають виконання визначеної ними дії: урочисто записуємо і заявляємо. Така конструкція слугує для емпізи заключної частини Декларації.

Отже, кожна мова має систему взаємопов'язаних граматичних категорій, різноманітних за своїм характером і об'ємом, що передбачає їхній системний опис. Граматика є основою, на яку спирається вся мовна система. Вона формальна, категорична та категоріальна, внаслідок чого вона визначає певні мовні норми, порушення яких призводить до помилок та викривлення змісту інформації. Вибір конкретних мовних засобів у Декларації здійснює вплив на процес сприйняття та відтворення дійсності. У Декларації незалежності США використовується широкий спектр граматичних засобів: вживання теперішнього простого, тривалого, перфектного та перфектно тривалого часів, особових займенників, ступенів порівняння прикметників, пасивного стану, модальних дієслів, дієприкметникових зворотів тощо, які здатні відображати різноманітні відтінки смислу в процесі передавання певного змісту, тобто здатність реалізувати ці значення на основі загального провідного значення, закріпленого за ними в граматичній теорії. Синтаксис нерозривно пов'язаний з структурою мислення, позначуваною дійсністю та нормами комунікації. Дослідження синтаксичної побудови Декларації, розуміння мовних явищ уможливорює розуміння головної складової висловлювання, а саме функціональності різних частин мовлення в синтаксичному цілому, взаємопроникнення структур. На синтаксичному рівні для Декларації

характерні прості поширені, складносурядні і складнопідрядні речення, паралельні конструкції, уточнюючі конструкції, однорідні члени речення. Все це сприяє логічній послідовності викладення думок і смисловій завершеності.

Література:

1. Плунгян В.А. Дискурс и грамматика. Исследования по теории грамматики. Вып.: Грамматические категории в дискурсе. М.: Гнозис, 2008. С. 7-36.
2. Карасик В.И. О типах дискурса. Языковая личность: институциональный и персональный дискурс: Сб. науч. тр. Волгоград: Перемена, 2000. С. 5-20.
3. Фуко М. Воля к истине: по ту сторону знания, власти и сексуальности. М.: Касталь, 1996. 448 с.
4. Кожемякин Е.А. Институциональные дискурсы: программа сравнительных исследований. Человек. Сообщество. Управление. Краснодар, 2007. № 2. С. 96-106.
5. Бахмудов Д.М. Сравнительно-правовая характеристика Декларации независимости США и Декларации прав человека и гражданина. Chronos: мультидисциплинарные науки, 2022. Т. 6. № 2 (64). С. 37-41.
6. Словник іншомовних слів / за ред. О.С. Мельничука. К.: Головна редакція Української радянської енциклопедії Академії наук Української РСР, 1974. Т. 2. 775 с.
7. Словник української мови в 11 томах / за ред. І.К. Білодіда. К.: Наукова думка, 1970-1980. Т. 2. 550 с.
8. Логвинова И.В. О политико-юридическом значении декларации. Социально-политические науки. 2017. № 2. С. 106-110.
9. Волівецька М.В. Декларація незалежності Сполучених Штатів Америки 1776 року, її принципи та значення. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі: зб. наук. ст. за матеріалами VII Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 18 квітня 2019 р.). С. 183- 186.
10. Лексикологические и стилистические проблемы функционирования слов и словосочетаний: сб. статей / отв. ред. И.Р. Гальперин. М.: Наука, 1980. 431 с.
11. Флакман А.А. Немецкий язык как отражение ментальности его носителей: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04. Нижний Новгород, 2005. 172 с.
12. Тымчук Е.В. Общее и отдельное в артиклевой системе английского языка: автореф. дис. ... д-ра филол. наук: спец. 10.02.04 «Германские языки». М., 2006. 46 с.
13. Огуречникова Н.Л. Артикли как явление английского грамматического строя. Вестник Московского университета. Серия 9. Филология. 2008. № 4. С. 81–89. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/artikli-kak-yavlenie-angliyskogo-grammaticheskogostroya>
14. Зеленська О.П. Деякі граматичні особливості побудови конституційного дискурсу (на матеріалі Конституції США). Мова і культура. Вип. 22. Т. VII (202). 2020. С. 43-52.
15. Silk A. Weak and Strong necessity modals or: on linguistic means of expressing “a primitive concept ought”. Conference proceedings. 2017. URL: www-personal.umich.edu/~asilk/Alex_Silk/home_files/silk%20ought%20must.pdf
16. Балли Ш. Общая лингвистика и вопросы французского языка. М.: Едиториал УРСС, 2001. 416 с.
17. Плунгян В.А. Введение в грамматическую семантику: грамматические значения и грамматические системы языков мира. М.: Просвещение, 2011. 672 с.

18. Скрипак И.А. Синтаксические средства экспрессивности в текстах научного дискурса. Известия Российского гос. пед. ун-та им. А.И. Герцена, 2008. № 60. С. 252-256.

19. Зарума-Панських О.Р. Лексико-семантичні особливості текстів міжнародних договорів. Іноземна філологія. 1999. Вип. 111. С. 144-149.

20. Зеленська О.П. Деякі граматичні особливості побудови конституційного дискурсу (на матеріалі Конституції США). Мова і культура. Вип. 22. Т. VII (202). 2020. С. 43-52.

References:

1. Plungyan, V.A. (2008). Diskurs i grammatika. Issledovaniya po teorii grammatiki [Discourse and grammar. Research of the theory of grammar]. *Grammaticheskie kategorii v diskurse – Grammar categories in discourse*, 7-36 [in Russian].

2. Karasik, V.I. (2000). O tipakh diskursa. Yazykovaya lichnost: institutsionalnyy i personalnyy diskurs [Concerning the types of discourse. Linguistic personality: institutional and personal discourse]. *Sb. nauch. tr. – Col. of scien. pap.*, 5-20 [in Russian].

3. Fuko, M. (1996). Volya k istine: po tu storonu znaniya, vlasti i seksualnosti [Will to truth: on the other side of knowledge, power and sexuality]. M.: Kastal [in Russian].

4. Kozhemyakin, E.A. (2007). Institutsionalnye diskursy: programma sravnitelnykh issledovaniy [Institutional discourses: programme of comparative researches]. *Chelovekh. Soobshchestvo. Upravlenie – Human being. Society. Administration*, 2, 96-106 [in Russian].

5. Bakhmutov, D.M. (2022). Sravnitelno-pravovaya kharakteristika Deklaratsii nezavisimosti SSHA i Deklaratsii prav cheloveka i grazhdanina [Comparative-legal characteristic of the Declaration of Independence of the USA and the Declaration of human and citizen rights]. *Chronos: multidistsiplinarnye nauki – Chronos: multidisciplinary sciences*, Vol. 6, 2 (64), 37-41 [in Russian].

6. Melnytchuk, O.S. (Eds.). (1974). *Slovnyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign language words]*. K.: Holovna redaktsiya ukrayinskoyi radyankoyi entsyklopediyi Akademiyi nauk Ukrayinskoyi RSR, Vol. 2 [in Ukrainian].

7. Bilodid, I.K. (Eds.) (1970-1980). *Slovnyk Ukrayinskoyi movy v 11 tomakh [Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes]*. K.: Naukova dumka, Vol. 2 [in Ukrainian].

8. Logvinova, I.V. (2017). O politico-yuridicheskom znachenii deklaratsii [Concerning political and legal importance of declaration]. *Sotsialno-politicheskie nauki – Social-political sciences*, 2, 106-110 [in Russian].

9. Volovetska, M.V. (2019). Deklaratsiya nezaleshnosti Spolutchenykh Shtativ Ameryky 1776 roku, yiyi ptyntsypy ta znatchennya [Declaration of independence of the United States of America of 1776, its principles and significance]. *Suchasni tendentsiyi rozbudovy pravovoyi derzhavy v Ukayini ta sviti – Modern tendencies of forming a legal state in Ukraine and in the world: Proceedings of the 7th International scientific-practical conference* (pp.183-186). Zhytomyr [in Ukrainian].

10. Galperin, I.R. (Eds.) (1980). Leksykologicheskie i stilisticheskie problemy funktsionirovaniya slov i slovosochetaniy: sb. statey [Lexicological and stylistic problems of words and word combinations functioning: col. of papers]. M.: Nauka [in Russian].

11. Flaksman, A.A. (2005). Nemetskiy yazyk kak otrazhenie mentalnosti ego nositeley [The German language as a reflection of mentality of native speakers]. *Candedate's thesis*. Nizhniy Novgorod [in Russian].

12. Tymchuk, E.V. (2006). Obschee i otelnoe v artiklevoy sisteme angliyskogo yazyka [Common and individual in the article system of the English language]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. M. [in Russian].

13. Ogurechnikova, N.L. (2008). Artikli kak yavleniye angliyskogo grammaticheskogo stroya [Articles as a phenomenon of the English grammar system]. *Vestnik Moskovskogo universiteta – Bulletin of Moscow university, Ser. 9 “Philology”*, 4, 81-89. Retrieved from <https://cyberleninka.ru/article/n/artikli-kak-yavlenie-angliyskogo-grammaticheskogostroya> [in Russian].

14. Zelenska, O.P. (2020). Deyaki hramatychni osoblyvosti pobudovy konstytutsiynoho diskursu (na materialy Konstytutsiyi SSHA) [Some grammar peculiarities of constitutional discourse structure (on the basis of the Constitution of the USA)]. *Mova i kultura – Language and culture*, 22, Vol. 7 (202), 43-52 [in Ukrainian].

15. Silk, A. (2017). Weak and Strong necessity modals or: on linguistic means of expressing “a primitive concept ought”. Conference proceedings. Retrieved from: www-personal.umich.edu/~asilk/Alex_Silk/home_files/silk%20ought%20must.pdf [in English].

16. Balli, Sh. (2001). *Obschaya lingvistika i voprosy frantsuzskogo yazyka [General linguistics and problems of the French language]*. M.: Editorial URSS [in Russian].

17. Plungyan, V.A. (2011). *Vvedenie v grammaticheskuyu semantiku: grammaticheskie znatcheniya i grammaticheskiye sistemy yazykov mira [Introduction to grammar semantics: grammar meaning and grammar systems of the world languages]*. M.: Prosveschenie [in Russian].

18. Skripak, I.A. (2008). Sintaksicheskie sredstva ekspressivnosti v tekstakh nauchnogo diskursa [Syntactic means of expressiveness in the texts of scientific discourse]. *Izvestiya Rossiyskogo gos. ped. un-ta im. A.I. Gertsena – Proceedings of the Russian A.I. Gertsen state ped. univ.*, 60, 252-256 [in Russian].

19. Zaruma-Panskykh, O.P. (1999). Leksyko-semantichni osoblyvosti tekstiv mizhnarodnykh dohovoriv [Lexical and semantic peculiarities of the texts of the international treaties]. *Inozemna filologiya – Foreign philology*, 111, 144-149. [in Ukrainian].

20. Zelenska, O.P. (2020). Deyaki hramatychni osoblyvosti pobudovy konstytutsiynoho diskursu (na materialy Konstytutsiyi SSHA) [Some grammar peculiarities of constitutional discourse structure (based on the Constitution of the USA)]. *Mova i kultura – Language and culture*, 22, Vol. 7 (202), 43-52 [in Ukrainian].